

Minnen från flydda tider

I föregående nummer av TIFF efterlyste vi bidrag från läsekretsen i form anekdoter eller episoder runt temat flygmaterieltjänst. Det första bidraget levereras av Carl E Thellman som tidigare har bidragit med minnen från flydda tider vid den Centrala Flygverkstaden i Malmslätt.

*Text och bilder: Carl-E Thellman,
Linköping*

Året är 1929. Vi var sex pojkar som slutat "Malmslättis högre allmänna", den sexåriga, och som gick och var lyhörda för om det skulle bli någon springpojksplats på flygverkstaden.

I kortbyxor

En dag blev det så och vi infann oss på expeditionen hos kapten Peter Koch. Han

ställde upp oss på militärt vis på led. Det var minsann inga långhåriga tuffa killar i jeans. Vi var snaggade och i kortbyxor samt mycket skraja. Koch inspekterade oss framifrån, gick så bakom oss och förklarade, att han skulle förhöra oss på multiplikationstabellen och han ville ha rappa svar. De tre första svarade inte alls fast han körde en blyertspenna i ryggen på dem. När det

hållit på en stund avgjorde Koch denna "testning" med att säga att jag hade svarat snabbast

Nu återstod läkarundersökningen. Den försiggick i f d I 4:as sjukhus. En fältläkare undersökte mig. Det var en, som vi 14-åringar då tyckte, mycket gammal man med stort skägg. Han hette Gullström. Doktorn gick runt om mig där jag stod



Styresmannen kapten Peter Koch omgiven av löjtnant Elis Nordqvist, verkmästare Aurell och förmän för de olika avdelningarna

naken mitt på golvet och mumlade några siffror. Jag tänkte, han pratar väl för sig själv. Men så vände han sig till sjukvårdsfuriren och sa: "Den här pojken kan inte få platsen han är alldeles döv". Då gick det upp ett ljus för mig. Jag återgav siffrorna jag hört, och då skrattade de gott. Men de kom att skratta lagom dagen därpå.

Urinprovet kunde jag inte lämna för jag hade gjort ifrån mig ordentligt innan jag kom, så jag fick order att komma tillbaka nästa dag. Jag vågade inte kissa på hela tiden så när jag kom på morgonen var jag så nödig att när furiren ställde fram en bunke på bordet kunde jag inte sluta förrän bunken var till brädden full. Jag var olycklig och furiren rasande. Han behövde ju bara några droppar och nu kunde han inte röra vid det hela. Jag blev antagen i alla fall och anställningen började den 5 februari 1929.

Timpenning 20 öre

Jag placerades på snickarverkstaden och fick 20 öre i timmen. Det blev 10:80 kr i veckan. En fullt avlönad snickare hade 1:02 kr i timmen med i bästa fall 40% ackordstillägg. Mitt först jobb var att krypa långt in i kroppen på en flygmaskin typ Dront, längst bak vid stjärtpartiet, för att hjälpa till vid skarvning av ett spant. När det var klart satt jag fast och dom måste till slut säga av spantet för att få loss mig. Det var ingen bra början.

Redaktionsdriften

Åt gamle f d orgelbyggaren som blivit propellersnickare fick jag värma lamellerna före limning med varmlim, varefter han hade mig att äta upp den mat han själv inte orkat med. Skratt ekade när Propeller-Nisse jämt och ständigt pratade om den förskräckliga redaktionsdriften som skulle komma och ta arbetet från honom. Engelsenmannen Frank Whittle hade redan år 1928 presenterat en avhandling om en kompresordriven reaktionsmotor vilken patenterades 1930.

Sprygel eller byrå

Trätor var det rätt ofta när ackorden skulle göras upp. Det dråpligaste minnet är när sprygelmakaren inte kom överens med verkmästaren Laudon utan verkstadsingenjör Thunell fick ta över och söka nå en uppgörelse. Ingenjören menade att för det priset som sprygelmakaren begärde "för lite lister kors och tvärs" kunde man få en fin byrå. Den psykologiska nedtryckningen hade ingen som helst verkan på gubben, för han svarade frankt: "Ja, då går bra att få". Då gav ingenjören upp och sprygelmakaren fick vad han begärde.



Fätläkaren Gullström

Officerare kontrollanter

De högre cheferna var officerare liksom en del kontrollanter. De yrkesstolta snickarna var skeptiska mot att deras arbeten skulle kontrolleras av dessa. Snickarnas kommentar då de lycktas sätta dem "på det hala" var – där sir en va di begriper....

Hälsans, järnvägar sjuttningen

Skratt blandat med skräck blev det när jag som pojkar gjorde, gärna stod på huvudet. En gång gjorde jag det i bensintankutrymmet i en Fockervinge och inget annat än benen stack upp. Naturligtvis kom Koch, han dök alltid upp olämpligt, tog tag i benen och frågade vad för slags arbetsställning detta var. Jag trodde det var lärlingen Algot som skojade så jag röt: "Det där ger Du fan i"! Naturligtvis skulle jag i varje fall inte ha svurit, det var mycket opassande bara det. Om jag åtminstone sagt som förvaltare Ahnsjö när han tog i, då lät det så här; Hälsans, järnvägars sjuttningen.

Det sju centimeter runda hålet

Ofta fick jag vara med och montera skevningsroder i monteringshallen. Den var för

dåtiden en mycket modern hall jämfört med de träskjul som annars fanns. Men toaletten i anslutning till hallen var en säregen nymodighet som kapten Koch låtit bygga efter italienskt mönster. Den hade bara ett hål i golvet så ingen kunde sitta därpå huk så länge, och det var ju "Kochens" mening förstås. Han ansåg sig spara arbetstid på det sättet. När flygplanskonstruktör Henry Kjellson tjänstgjorde som styresman en kort tid lät han sätta dit en modern toalettstol, vilket säkert irriterade Koch, när han senare återkom som chef.

En av de fem

En av de pojkar som tävlade med mig om platsen har jag träffat långt senare. Han sa: "Tack för att Du svarade Koch så bra den gången. Hade jag fått jobbet hade jag väl varit kvar där än i dag". Jag svarade: "Ja då hade Du inte heller varit miljonär". Han var fastighetsmäklare.

Det som här har skildrats är något ur den rika flora av skämt och allvar från min allra första tid vid den Centrala Flygverkstaden på Malmen, minnen som nu härleder sig 65 år tillbaka i tiden.